

Slovačko-hrvatski lažni prijatelji

Svoboda, Timea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:902016>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ZAPADNOSLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOST
KATEDRA ZA SLOVAČKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Timea Svoboda

SLOVAČKO-HRVATSKI LAŽNI PRIJATELJI

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Martina Grčević, izv. prof.

Zagreb, veljača 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Terminologija lažnih prijatelja.....	7
3. Tipologija lažnih prijatelja.....	9
4. Leksikografska obrada rječnika lažnih prijatelja u slavenskim jezicima.....	13
5. Rječnička građa za izradu korpusa lažnih prijatelja.....	13
6. Analiza korpusa hrvatsko-slovačkih lažnih prijatelja.....	14
6.1. Analiza korpusa po izraznom kriteriju.....	14
6.1.1. Grafijska obrada.....	14
6.1.2. Fonološka obrada.....	14
6.1.3. Morfološka obrada.....	15
6.2. Analiza korpusa prema sadržajnome kriteriju.....	16
7. Leksikografske značajke rječnika slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja.....	17
8. Rječnik.....	18
9. Zaključak.....	49
10. Literatura.....	50
11. Sažetak.....	53

1. Uvod

Cilj rada izrada je jednojezičnoga slovačko-hrvatskoga rječnika lažnih prijatelja koji nije namijenjen samo studentima i prevoditeljima, već svakom hrvatskom korisniku koji bi se potencijalno mogao naći u jezičnoj situaciji u kojoj bi mu zatrebao. Svrha ovog rada je prikazati i razraditi problematiku lažnih prijatelja u slovačkom i hrvatskom jeziku. Lažni prijatelji su jedan od glavnih uzroka jezičnih nesporazuma zbog svoje sličnosti koji lako mogu zavarati govornika koji nije dovoljno upoznat sa tom pojavom.

Slovački i hrvatski slavenski su jezici koji zvuče slično iako pripadaju različitim grupama slavenskih jezika, slovački je zapadnoslavenski, a hrvatski južnoslavenski jezik. Upravo zbog te naizgled velike sličnosti se događaju nesvjesna izjednačavanja i dolazi do nesporazuma u komunikaciji. Problematiki jezičnih prijatelja u slovačkom i hrvatskom jeziku pristupa se iz perspektive govornika hrvatskog jezika koji uči slovački.

U prvom teorijskom dijelu razrađuje se terminologija i problematika tipologije lažnih prijatelja, zatim se opisuju rječnici lažnih prijatelja kojima je jedan od jezika hrvatski. Analiza prema sadržajnom kriteriju preuzeta je od Lewisa (2016) za podjelu na potpune i djelomične prijatelje. S obzirom da je rječnik u ovom radu jednojezičan, prevedeni su leksemi sa slovačkoga na hrvatski, odnosno napravljena je analiza izraznog kriterija djelomično prema Lewisu (2016), grafijska i fonološka obrada su poslužile za usporedbu slovačkoga i hrvatskoga jezika, morfološka obrada je poslužila za podjelu leksema iz korpusa.

U drugom dijelu izrađen je rječnik, korpus lažnih prijatelja izrađen je prema jednojezičnim i dvojezičnim hrvatskim i slovačkim rječnicima, za slovački jezik korišten je *Slovačko-hrvatski rječnik* Dubravke Sesar i Marie Kursar, dok je za hrvatski jezik korišten *Hrvatski jezični portal*.

2. Terminologija lažnih prijatelja

„Lingvistička pojava nazvana *lažni prijatelji* (izvorno franc. *faux amis*, rus. *ložnyje druž'ja*, češ. *falešní přátelé*, eng. *false friends*) podrazumijeva međujezične nesporazume pri prevođenju ili usmenoj komunikaciji što se javljaju kao rezultat refleksnog prepoznavanja leksičkih oblika te podrazumijevanje da i u materinskom jeziku i u stranom jeziku slične ili iste riječi imaju isto značenje” (Lewis 2008: 173). Navedena pojava već je prilično dobro istražena u jezikoslovlju, bez obzira pripadaju li različitim jezičnim porodicama ili istim. Hrvatski jezik nije često zastupljen, no u zadnjih tridesetak godina i u hrvatskom jezikoslovlju povećava se interes za tu temu. (usp. Lewis 2015: 2) Jezikoslovci već dulji period pokušavaju usuglasiti termin za tu pojavu pokušavajući obuhvatiti sve aspekte te pojave, međutim postoji mnogo različitih viđenja i ideja kako je definirati. „Problematika lažnih prijatelja uglavnom je bila razmatrana u okviru praktično orijentiranih radova, prvenstveno taksonomsko-leksikografskog ili didaktičkog karaktera. Proučavana je uglavnom iz perspektive teorije i prakse prevođenja te u okviru kontrastivnih leksičkih analiza odnosno analize grešaka na leksičkom nivou” (Brdar, 1992: 219).

Nives Opačić o pretpostavljenoj semantičkoj jednakosti piše da su slavenski jezici opasni za prevođenje zbog visokog stupnja homonimije zbog čega bi trebalo uložiti dodatni trud u što bolje poznavanje jezika s kojega se prevodi i jezika na koji se prevodi (Opačić 1995: 367 u Lewis 2016: 27).

Iz tog razloga imamo velik broj naziva u stručnoj literaturi, od kojih smo se u ovom radu odlučili na naziv *lažni prijatelji*. Ekvivalent u slovačkom jeziku je *falošni priatelia*. Koessler i Derocquigny prvi su upotrijebili termin *faux amis* (hrv. *lažni prijatelji*) 1928. godine u knjizi *Les faux Amis ou les trahisons du vocabulaire anglais* (Vinay-Darbelnet 1967:71 u Ljubičić 2003: 79). Krsto Spalatin za lažne parove koristi naziv *neprave srodnice* (Spalatin 1990 u Ljubičić 2003:80), a prema Vladimiru Iviru „lažni parovi su parovi leksičkih i jezičnih jedinica u dva razna jezika koje imaju nešto zajedničkoga, ali nisu u svemu jednake”(1984: 106). Nikolina Sokolić i Ivana Vidović Bolt u svome radu *Pada li Poljaku lišće u listopadu? O hrvatsko-poljskim lažnim prijateljima* navode kako „u hrvatskoj jezikoslovnoj literaturi susrećemo nekoliko termina koje označavaju riječi dvaju (ili više) jezika različitog značenja unatoč podudarnostima na ortografskoj, fonetskoj i morfološkoj razini - *lažni prijatelji*, *lažni parovi*, *međujezični homonimi*, *aprosimati* (2012: 2).

Tako ih Josip Jernej naziva *lažnim parovima* (1979: 20), a s njime su se složili Maslina Ljubičić u svom članku *Lažni parovi i etimologija* (2003: 79), te Ivana Olujić i Tomislava Bošnjak Botica koje su, iako je u jezikoslovnoj upotrebi općeprihvaćen naziv *lažni prijatelji*, odabrale naziv *lažni parovi* jer smatraju „da bolje odgovara samoj pojavi i lakše se uklapa u lingvističku analizu od pojma prijatelj” (Olujić, Bošnjak Botica, 2007: 306-307).

Kristian Lewis daje prednost terminu *lažni prijatelji* ispred ostalih zbog njegove učestalosti u lingvističkoj upotrebi, uz njega se koriste i nazivi *međujezična homonimija* i *pseudoanalogonimija* (2002: 1). Spomenuti termin *pseudoanalogonimija* „upotrebljavaju njemački lingvisti Karlheinz Hengst i Daniel Bunčić i on doista označuje postojanje riječi iz dvaju ili više jezika sličnih po formi a različitih po sadržaju.” (Lewis, 2002: 2).

Lewis pojam homonimije ne smatra ispravnim terminom za tu pojavu, smatra da ona podrazumijeva da „dvije ili više riječi različita značenja i podrijetla imaju isti zvuk ili grafiju” (Simeon 1969:487, Lewis 2002: 1). Određeni uvjeti moraju biti ispunjeni kako bi se mogli nazivati homonimima, moraju imati „različito značenje, jednak fonemski sastav izraza, iste prozodijske značajke i isto pisanje” (Samardžija 1995: 27), tako Lewis zaključuje kako međujezični homonimi ne postoje „jer: ako bilo koji od uvjeta nije zadovoljen, ne možemo govoriti o homonimima, a ako su pak svi uvjeti zadovoljeni, riječ je o istomu jeziku, jedinstvenomu sustavu, različitom od svih ostalih jezika-sustava” (Lewis 2002: 2).

Marko Samardžija također se protivi nazivu homonimija jer je ona „naime, *jednojezični fenomen* te je o njoj moguće govoriti samo unutar leksika jednog određenog jezika. Sve podudarnosti formativa riječi iz dvaju ili više jezika samo su veća ili manja slučajnost, a ne međujezična homonimija koja, ta slučajnost, tek rjeđe, upućuje na srodnost jezika ili, češće, služi za duhovite igre riječima. Jednojezična narav homonimije ne isključuje mogućnost poredbenog proučavanja homonimije unutar poredbene leksikologije jer ono, kao što pokazuju neki radovi, može dati zanimljivih i korisnih saznanja. (usp. 1989: 32-33)

Što se tiče našeg uspoređivanog jezika, slovačkoga, Martina Grčević u svome radu o *Hrvatsko-slovačkoj međujezičnoj homonimiji* navodi kako je „u slovačkim radovima najučestaliji nazivi *međujezični homonimi*, slov. *medzijazykové homonymá* (ili *interlingvalné homonymá*). Uza nj se rjeđe pojavljuje i naziv *zradné slová* (riječi izdajice), a najmanje se rabi naziv *falošní priatelja* (*prekladateľ*)” (2018: 1113-1114). Radmila Horáková kao sinonimni naziv za *međujezične homonime* koristi *interlingválne homonymá* (hrv. interlingvalni homonimi) (2003: 13).

Nazivu *međujezična homonimija* priklonili su se i Milenko Popović i Rajisa Trostinska u svome radu *Još o međujezičnoj homonimiji hrvatsko-ruskoj i hrvatsko-ukrajinskoj*, navode kako „međujezična homonimija srodnih jezika obvezna je pojava.” (2009: 109)

Oni u nazivu *lažni prijatelji* ne vide lingvistički termin već impresionistički pristup toj pojavi koja već sadrži svoj naziv unutar jezika. Objašnjavaju tu ovako „*lažni prijatelji* znači – “prepoznavanje” u drugom jeziku, dakle tobožnje, krivo. A nema ga bez *sličnosti*: manje, veće ili potpune. Bitno je da je tolika da *automatski* dovodi do tog “prepoznavanja”. A budući da je *homonimija* (unutar jednog jezika) istost na planu izraza i različitost na planu sadržaja, onda je *to*, premda i unutar širih granica kada je riječ o *srodnim* jezicima, također *homonimija*, samo *međujezična homonimija*, s nekim dodatnim činjenicama u odnosu na *homonimiju*, na koje i upozorava pridjev *međujezična*.” (Popović, Trostinska 2009: 109).

U nekim slučajevima dolazi do nastanka izmišljenih parova lažnih prijatelja, najčešće kod riječi stranoga podrijetla koje su se u polaznome jeziku prilagodile, pa govornik toga jezika pogrešno napravi valjanu riječ, npr. u slučaju hrvatskog i engleskog, zbog *kalcij – calcium, magnezij – magnesium* pogrešno dolazi do prebacivanja *kalij – kalium*, dok je ispravno *kalij – potassium*. (usp. Lewis 2015: 3)

3. Tipologija lažnih prijatelja

Kao što se jezikoslovci ne mogu usuglasiti oko terminologije lingvističke pojave lažnih prijatelja, tako ne uspijevaju ni oko utvrđivanja kriterija za njihovo prepoznavanje, te svaki od autora ima svoj pristup i različito tumačenje kako ih razvrstati: (usp. Lewis 2016: 33).

Vladimir Ivir još je 1968. objavio jedan od prvih radova o lažnim prijateljima u kojem je srpsko-hrvatsko-engleske lažne parove predstavio na semantičkoj i morfološkoj razini (usp. Lewis 2016: 33). „Dok se semantička razina prepoznaje kao potencijalni izvor nevolje za učenika i neizvornoga govornika, možda je mnogo manje očito da morfološka (rječotvorna) razina također može stvarati sistemske pogreške varljiva identiteta.” (Ivir 1968: 150, u Lewis 2016: 33)

Tablica 1: Tipologija lažnih prijatelja prema Ivir, 1968 (citirano prema Lewis, 2010 u Tušek (2011: 504)

Semantička razina			
	Pravi parovi s jednakim značenjem		
		različit kolokacijski potencijal	<i>kemijski – chemical : kemijska čistionica – *chemical cleaning</i>
		frekvencija uporabe	<i>aerodrom – aerodrome</i> (rijetko u engleskom)
		jezična razina	<i>angina</i> (hrv., medicinski termin, također u svakodnevnoj uporabi) – <i>angina</i> (engl., samo strukovni termin)
	Djelomično preklapanje značenja		
		J1 < J2	<i>kemičar – chemist</i> (engl., dodatno značenje u odnosu na hrvatski: ljekarnik)
		J1 > J2	<i>auditorij</i> (hrv., dodatno značenje u odnosu na engleski: publika) – <i>auditorium</i>
		J1 <> J2	<i>realizacija</i> (hrv., značenje unovčenje, prodaja nema u engleskom) – <i>realization</i> (engl., značenje shvaćanje, razumijevanje nema u hrvatskom)
Morfološka razina			
	izmišljeni parovi		<i>klimatizacija – *climatization – air-conditioning</i>
	razlika u tvorbenim prefiksima ili sufiksima		<i>autoportret – selfportrait</i>
	tvorbeni prefiksi ili sufiksi u J1, nulti prefiks u J2		<i>rekonvalescent – convalescent</i>
	nulti prefiks u J1, tvorbeni prefiksi ili sufiksi u J2		<i>kodirati – encode</i>

Popović i Trostinska u svom članku *Još o međujezičnoj homonimiji hrvatsko-ruskoj i hrvatsko-ukrajinskoj* raspravljaju o hrvatsko-ruskoj i hrvatsko-ukrajinskoj homonimiji, a zaključuju da „međujezična homonimija srodnih jezika obvezna je pojava. Ona je njihova pratilja i dokaz njihove srodnosti – i to upravo homonimija: a) koja je posljedica bivše polisemije i b) koja je posljedica drugačijih fonetskih (i morfofonemskih) zakonitosti, što kasnije, nakon nekoga zamišljenog jedinstva, počinju razdvajati srodne jezike; (...) d) homonimija koja je “posve slučajna” nije tipična za srodne jezike, ona je moguća među svim jezicima” (2009: 108-109).

Branka Tafra razlikuje izraznu sličnost među leksičkim jedinicama iz nesrodnih i srodnih jezika, a lažne prijatelje naziva „*raznoznačne sličnozvučnice*” (2005: 234) „Riječ je dakle o pojavi koja je nastala ili zbog genetske povezanosti ili u procesu međujezičnog posuđivanja, vrlo često iz klasičnih jezika (tzv. internacionalizmi, zapravo latinizmi i grecizmi)” (Tafra, 2005: 232-233) .

Prema Maslini Ljubičić lažni parovi podrazumijevaju homofone ili gotovo homofone riječi dvaju jezika koje se ne poklapaju na semantičkoj razini, nepoklapanje može biti potpuno ili djelomično (usp. 2002: 19). Prema Brdar i Brdar-Szabó „pokušaj tipologizacije lažnih prijatelja ukazuje na potrebu čvršćeg ugrađivanja rezultata istraživanja leksičke semantike u teoriju i didaktiku prevođenja. Kako smo rekli da lažne prijatelje istovremeno karakterizira izvjestan stupanj formalne ili značenjske sličnosti, ali i različitosti, trebali bismo razmotriti vrstu i stupanj sličnosti odnosno različitosti. (...) Radi li se o visokom stupnju formalne sličnosti na fonološkom i/ili grafološkom nivou, a potpunog različitosti na semantičkom nivou, dakle imamo li pred sobom lažne prijatelje u užem smislu pojma kao što su *ekser – ékszer* 'nakit' i *samar – szamár* 'magarac', mogli bismo govoriti o svojevrsnim interlingvalnim homonimima. Odnosi između jedinica dva ili više jezika koje pokazuju visok stupanj formalne sličnosti na fonološkom i/ili grafološkom nivou, a određenu različitost na semantičkom nivou mogu se bolje i efektivnije prikazati oslonimo li se na pojmove poput polisemije (npr. *baraka* i *barracks*) ili hiponimije (*kokoš* i *kakas*, *dinja* i *dinnye*).” (Brdar Szabó, Brdar, 1995: 340-341).

Radmila Horáková smatra da je u valjanoj leksikografskoj obradi „uloga leksikografa odrediti sadržaj, semantiku leksikografske jedinice, pronaći joj ekvivalent, stilističku vrijednost, ali i konotativna svojstva jedinice koja ima vrijednosni ili ekspresno-emocionalni karakter” (Horáková 2003:20 u Lewis 2016: 43).

4. Leksikografska obrada rječnika lažnih prijatelja u slavenskim jezicima

U ovom poglavlju prikazat ćemo pristup leksikografskoj obradi u dva rječnika lažnih prijatelja u kojima su obrađeni genetski srodni, slavenski jezici. S obzirom na to da se jezikoslovci ne mogu usuglasiti oko terminologije i tipologije, za očekivati je i da će imati različite pristupe leksikografskoj obradi. „Leksikografska neujednačenost toliko je uočljiva da bi se moglo pojednostavnjeno reći: koliko rječnika – toliko različitih leksikografskih pristupa.” (Grčević 2019: 105) Svaki autor ima različit pristup obradi jer ima i drugačije iskustvo s jezicima koje uspoređuje, te svaki ima drugačiju perspektivu iz koje piše i namjenu za koga i iz koje potrebe piše rječnik (usp. Grčević 2019: 106).

Prvi primjer rječnika lažnih prijatelja između hrvatskog i nekog drugog slavenskog jezika sastavio je Emil Tokarz 1998. pod nazivom *Pułapki leksykalne/ Słownik aproksymatów polsko-chorwackich*. Autor rječnika navodi „da se svaka natuknica sastoji od para jednakih ili sličnih riječi i njihovih značenjskih ekvivalenata. (...) Značenje koje se razlikuje označeno je

kurzivom. Naveden je i prijevod, u hrvatskoj inačici natuknice su naglašene. U većini slučajeva natuknice su u osnovnom obliku (Tokarz 1998: 31-32 u Lewis 2016: 54).

Tablica 2: primjer Tokarзовог rječnika (prema Lewis 2016:54-55)

AKADEMIK akademik (m., z łc.) 1. <i>sluchacz wyższej uczelni; student</i> — polaznik akademije, slušač 2. członek akademii — instytucji skupiającej uczonych lub artystów 3. <i>dom akademicki</i> — studentski dom	AKADEMIK akadèmik (m) član neke akademije, znanstvenik ili umjetnik izabran u kakvu akademiju
BACA baca (m., węg.) <i>starszy pasterz owiec, któremu podlegają juhasi dozorujący stada owiec w polskich Karpatach</i> — stariji pastir ovaca	BACA bàca (3. 1. jed. prezent od bacati) 1.(što, koga) usp. <i>baciti</i> — rzuciti 2. (na što) razg. <i>davati važnost, stavljati težište</i> — nadawati važnost, przykładati waga
BAKAŁARZ bakalarz (m., z śrdwłć.) <i>osoba mająca bakalaureat</i> — znanstveni stupanj, obično završena viša škola (VSS)	BAKALAR bàkalār (m., tal.) <i>riba sjevernih mora (gadus marrhua), priređuje e ušena na razne načine kao prigodno jelo uz pojedine dane i postove</i> — riba mórz pñocnych, przyrzadzia się w postaci wędzonej na różne sposoby, podaje się głównie w dni postne

Potrebno je napomenuti da prostora za poboljšanje navedenog rječnika ima, naime zamjetno je da neke riječi nisu navedene u kanonskome obliku i da se uparuju različite vrste riječi (što vidimo u gore navedenoj tablici kod para *baca – baca*), a mogu se primijetiti i neke pravopisne pogreške (npr. neispravno obilježeni naglasci u riječi *bakalar*) (usp. Lewis 2016: 55).

Ciljani jezici u ovome diplomskom radu su slovački i hrvatski, za tu kombinaciju jezika 2020. godine izdan je rječnik *Lažni prijatelji – Falošni priatelja* Martine Grčević. To

je prvi takav rječnik na ovim prostorima i specifičan je zbog svoje dvojezične koncepcije, namijenjen je izvornim govornicima slovačkoga i hrvatskoga jezika.

Autorica nam objašnjava da se hrvatski i slovački čitatelji mogu služiti rječnikom jednako, prijevod natuknica je proveden jednako na oboma jezicima. Pojednim parovima su dodijeljeni grafički prikazi i slike radi zanimljivost i lakšeg poimanja različitosti jezične slike (usp. Grčević 2020: 10-12). Riječi u rječniku poredane su prema slovačkoj abecedi, a natuknice su obrađene tako da slovačke natuknice sadrže objašnjenje na hrvatskom, a hrvatske natuknice na slovačkom jeziku. Također, slovačke natuknice imaju označenu dužinu jer je njeno pisanje obvezno kod dugih samoglasnika, hrvatske natuknice nemaju obilježene naglaske kako bi se olakšalo slovačkim čitateljima koji poznaju samo jedan naglasak.

Promjenjive vrste riječi navode se u kanonskom obliku, imenice u nominativu jednine, glagoli u infinitivu, a pridjevi u određenom obliku nominativa jednine muškog roda. Pridjevi su navedeni u određenom obliku za slovačke riječi, za hrvatske su u zagradi navedeni i neodređeni oblici, jer slovački jezik poznaje samo određeni oblik pridjeva. (usp. Grčević 2020: 12)

Posebnim simbolima označena su dodatna objašnjena, prvi je „simbol kažiprsta” / upućuje na dodatne napomene, npr. o stilskoj, vremenskoj ili kontekstualnoj razlici između slovačkoga i hrvatskoga jezika vezano uz uporabu pojedinih natuknica.”, a na kraju natuknice „može stajati oznaka strjelice → koja upućuje na druge parove natuknica, većinom kad se prevedena natuknica nađe u novom homonimnom odnosu, npr. ispod natuknica **obraz** – **obraz** upućuje se na parove → **líce** – **lice** i → **tvár** – **tvar**.” (Grčević 2020: 13)

Tablica 3: primjer rječnika od Grčević (2020: 32-34)

	ako <i>pril., vezn.</i>	ako <i>spoj.</i>
1. a) <i>pril.</i> ; kako (<i>Ako je to možné? – Kako je to moguće?; Ako sa máš? – Kako si?</i>);		<i>ak; keď; keby (Ako ne budeš učio, ne ćeš položiti ispite. – Ak sa nebudeš učít, neurobiš skušky.; ako se nešto dogodi – ak sa niečo stane)</i>
b) <i>vezn.</i> ; kako (<i>V mori cítil, ako slabne. – U moru je osjećao kako slabi.</i>)		
2. <i>vezn.</i> ; kao (<i>stary ako ja – stari kao ja</i>)		☞ V chorvatčine je <i>ako</i> základná spojka, ktorá uvádza podmienkovu vedľajšiu vetu. –
U slov. rječnicima navodi se da riječ ako ima otprilike 20 različitih značenja i		

funkcija. Ipak, kao veznik u slovačkome nikada ne uvodi zavisnu pogodbenu rečenicu, za razliku od hrv. veznika <i>ako</i> kojemu je ta funkcija glavna (ako se nešto dogodi – <i>ak sa niečo stane</i>).	
balvan <i>m.</i> 1. veliki kamen, stijena 2. <i>pren. ekspr.</i>; veliki komad neke materije uopće (<i>balvany snehu</i> – veliki komadi snijega; <i>ťažký ako balvan</i> – vrlo težak) 3. <i>pren. ekspr.</i>; velika briga (<i>mať balvan na prsiach</i> – imati velike brige) → stena – stijena	balvan <i>m.</i> 1. hovor.; brvno, klada; kmeň 2. <i>pren. pejor.;</i> hlupák, tupec, babrak ☞ → stena – stijena
baňa <i>ž.</i> rudnik (<i>pracovať v bani</i> – raditi u rudniku) → bansky – banski	banja <i>ž.</i> <i>reg.;</i> kúpele ☞ V chorv. slovnících sa slovo <i>banja</i> označuje ako regionalne. Chorv. ekvivalent slov. slova <i>kúpele</i> su <i>toplice</i>. → bansky – banski

S obzirom na to da su lažni prijatelji poprilično dobro obrađeni teorijski u znanstvenim člancima i knjigama, jasno je kako nam nedostaje konkretnih rječnika koji se bave leksikografskom obradom samih parova i da ima puno ciljane publike kojoj bi oni mogli biti namijenjeni. Od studenata navedenih jezika, prevoditelja, do turista ili jednostavno osobama koje su odlučile boraviti neko vrijeme u jezičnoj sredini u kojem su govornici drugoga jezika, njima bi dobro došao jedan takav rječnik kao pomoć u svakodnevnicu i pri učenju jezika za osnovnu svakodnevnu komunikaciju.

5. Rječnička građa za izradu korpusa lažnih prijatelja

Leksički materijal za izradu rječnika slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja ekscirpirani su iz dvojezičnih i jednojezičnih rječnika. Prema vrstama riječi odlučili smo se za promjenjive vrste riječi, imenice, glagole i pridjeve. Ukupno je ekscirpirano 134 parova.

Značenje leksema na slovačkom jeziku preuzeto je iz dvojezičnog *Slovačko-hrvatskog rječnika* M. Kursar i D. Sesar koji sadrži približno 14 000 natuknica, dok su leksemi iz hrvatskog jezika preuzeti i provjereni prema *Hrvatskom jezičnom portalu* i njegovoj rječničkoj bazi.

6. Analiza korpusa hrvatsko-slovačkih lažnih prijatelja

Nakon prikupljanja korpusa za rječnik slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja provedena je kontrastivna analiza na više razina. Dva su polazna kriterija analize – izrazni i sadržajni (usp. Lewis 2016: 107).

Analiza korpusa prema izraznom kriteriju napravljena je po uzoru na Kristiana Lewisa, a odnosi se na grafijsku, fonološku i morfološku razinu. Sveukupno je ekscerpirano 134 lažnih parova, od toga je najviše imenica koje sačinjavaju 62,7 % korpusa, zatim glagoli koji sačinjavaju 32,9 % i pridjevi s 4,5 %. Prema sadržajnom kriteriju analiza je također napravljena po uzoru na Kristiana Lewisa, a njome smo napravili podjelu na potpune i djelomične lažne prijatelje, od kojih je potpunih 119, odnosno 88,1 %, a nepotpunih 15, odnosno 11,2 %.

6.1. Analiza korpusa po izraznom kriteriju

6.1.1. Grafijska obrada

Upoznat ćemo se sa hrvatskom i slovačkom grafijom i osnovnim razlikama između grafema i fonema. Ova analiza nam je nužna za objašnjavanje odabira korpusa za izradu rječnika lažnih prijatelja.

Grafija je naziv pisma koje se upotrebljava za neki jezik, u hrvatskom jeziku koristi se latinično pismo zbog čega se i naziva hrvatskom latiničnom grafijom. Začetnik hrvatske latinice je Ljudevit Gaj pa ju se naziva i gajicom (usp. Babić i sur. 2007: 173).

Grafemi su osnovne jedinice grafije, a u hrvatskoj grafiji ima 30 grafema. (usp. Babić i sur. 2007: 173)

Hrvatski pravopis ih navodi: *a, b, c, č, ć, d, dž, đ, e, f, g, h, i, j, k, l, lj, m, n, nj, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž* od kojih su „27 jednoslova i 3 dvoslova (dž, lj, nj).” (inter. izd. 2013) Pri pisanju riječi koje su ušle u hrvatski iz drugih jezika upotrebljavaju se i *Q q, W w, X x, Y y* (Hrvatski pravopis 2013).

Slovački standardni jezik također se piše latiničkim pismom, a ima 46 grafema: *a, á, ä, b, c, č, d, d', dz, dž, e, é, f, g, h, ch, i, í, j, k, l, l', m, n, ñ, o, ó, ô, p, q, r, r', s, š, t, t', u, ú, v, w, x, y, y, z, ž* (Pravidlá slovenského pravopisa 2000).

Oba jezika sadrže neke specifičnosti u grafiji, odnosno određene grafeme koje drugi jezik ne poznaje; hrvatska grafija sadrži grafeme *ć, đ, lj, nj*, slovačka grafija sadrži *d', t', ň, l', dz, ch, ä, ô*.

Grčević nam u radu *Slova i glasovi u slovačkom i hrvatskom književnom jeziku* pojašnjava da „znak mekoće (ˇ) (slov. mäkčeň) imaju i u hrvatskome i u slovačkome jeziku velika i mala slova: *Č, č, Š, š, Ž, ž*, a samo u slovačkome *Ň, ň*, i velika slova *Ď, Ě*. Kod malih slovačkih tiskanih slova *d', t'* mekoća se označava apostrofom ('), kao i kod slova *L, l'*, u pisanim slovima *d', t', L, l'* mekoća se pak označava kvačicom. U hrvatskome se za označavanje mekoće koriste i dodatni dijakritički znakovi u slovima *Ć, ć i Đ, đ*.” (Grčević 2013: 3).

6.1.2. Fonološka obrada

Parovi lažnih prijatelja temelje se na pisanom obliku leksema, a ne izgovoru, u skladu s time izostavljene su neke značajke samoglasničkog i suglasničkog sustava (usp. Lewis, 2016: 113). Naglasci se u hrvatskom jeziku ne bilježe, osim u fonemskoj upotrebi, u tom slučaju grafički znakovi se stavljaju iznad vokala. Postoje četiri naglasaka - dva kratka: kratkosilazni (˘) i kratkouzlazni (˙), dva duga: dugosilazni (ˆ) i dugouzlazni (˚). (Silić, Pranjković 2005:18) Naglasni sustav u slovačkome je puno jednostavniji, naglasak se uvijek nalazi na prvom slogu riječi. (usp. Kursar, Sesar 2005:275) Za razliku od hrvatskog, u slovačkome naglasak nema ulogu u određivanju značenja riječi, već tu funkciju ispunjava dužina (slov. dĺžeň), npr. pridjev *bansky* znači *banovinski*, a *banský* znači *rudarski*. Zbog toga je obavezno pisanje dužine (usp. Grčević 2013: 14).

U hrvatskome jeziku imamo 5 samoglasnika, te dvoglas ie i slogotvorno *r* (usp. Barić i sur. 1995:44), dok u slovačkom jeziku imamo 11 samoglasnika, 6 dugih i 5 kratkih (usp. Grčević 2013: 7).

samoglasnici

hrvatski	a, e, i, o, u + dvoglas ie i slogotvorno r
slovački	a, á, ä, e, é, i, í, o, ó, u, ú

Grafemi *y, ý* se izgovaraju kao *i, í*, stoga „je ipsilon u slovačkome grafem bez vlastitog fonema.” (Grčević 2013: 7)

U slovačkome jeziku imamo 27 suglasnika, u hrvatskome 25.

suglasnici

hrvatski	b, c, č, ć, d, dž, đ, f, g, h, j, k, l, lj, m, n, nj, p, r, s, š, t, v, z, ž
slovački	b, c, č, d, d', dz, dž, f, g, h, ch, j, k, l, l', m, n, ň, p, r, s, š, t, t', v, z, ž

Slovački meki glasovi *l'* i *ň* odgovaraju hrvatskim *lj* i *nj*, dvoglas *ch* odgovara hrvatskom *h*, dok *h* podrijetlom odgovara hrvatskom *g* (*hlava – glava, noha – noga*), ali nema ekvivalenta. (usp. Kursar, Sesar 2005: 274) Slovački *d'* i *t'* nemaju svoj ekvivalent u hrvatskom, kao što ni hrvatski *ć* i *đ* nemaju u slovačkom (usp. Grčević 2013: 12).

6.1.3. Morfološka obrada

Za izradu korpusa rječnika slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja u ovom diplomskom radu, analizi smo podvrgnuli punoznačne promjenjive vrste riječi, odnosno imenice, glagole i pridjeve.

U obama jezicima imenice sadrže gramatičke kategorije roda, broja i padeža, glagoli kategorije lica, broja, vida, vremena, načina, povratnosti, prijelaznosti i neprijelaznosti. Što se tiče pridjeva, u slovačkom sadrže kategorije roda, broja, padeža, određenosti, a u hrvatskom i kategoriju neodređenosti.

Imenice se navode u nominativu jednine, a s obzirom da u obama jezicima postoje kategorije roda, broja i padeža, možemo zaključiti da su i većina lažnih parova istoga roda (usp. Lewis 2016: 118). Kategorije broja i padeža su nam irelevantne za analizu jer se imenice obrađuju u nominativu jednine.

bájka <i>ž.r.</i>	bájka <i>ž.r.</i>
bálvan <i>m.r.</i>	balvan <i>m.r.</i>
zdánje <i>s.r.</i>	zdanie <i>s.r.</i>

Svi se glagoli navode u infinitivu. Infinitiv se u hrvatskome tvori dodavanjem sufiksa -*ti* ili -*ći*, od kojih je -*ti* zastupljeniji, dok u slovačkom završavaju na sufiks -*t'*. U rječniku je uz glagol naveden i njegov vid (svršeni/nesvršeni).

bàliti <i>nesvrš</i>	balit' <i>nesvrš</i>
frkati <i>nesvrš</i>	frkat' <i>nesvrš</i>

Pridjevi se, po uzoru na rječnik Martine Grčević *Lažni prijatelji – Falošní priatelja*, navode u određenom obliku jednine, u zagradama se donosi neodređeni oblik zbog veće razumljivosti, jer u slovačkom jeziku postoje samo duži (određeni) oblici pridjeva (2020: 12).

blâgi (blâg) <i>prid</i>	blahý <i>prid</i>
lâkomi (lâkom) <i>prid</i>	lakomý <i>prid</i>

6.2. Analiza korpusa prema sadržajnome kriteriju

Analizirajući korpus prema sadržajnome kriteriju po uzoru na Lewisa (2016), napravljena je podjela lažnih prijatelja na potpune i djelomične lažne prijatelje od kojih je potpunih 119, odnosno 88,1 %, a djelomičnih 15, odnosno 11,2 %.

Kao potpuni lažni prijatelji uzeti su parovi koji su izrazom posve jednaki, ali značenjski potpuno različiti:

čast' ž dio	čast ž 1.dostojanstvo koje se zasniva na etičkim načelima, moralni stav koji potiče da se djeluje tako da se stekne poštovanje drugih i sačuva 2.opće priznanje; počast, uvažavanje

	3.moralni dobitak koji izlazi iz kakva važnijeg čina ili pothvata [<i>raditi za čast</i>]

Kao djelomični lažni prijatelji uzeti su parovi koji su izrazom jednaki ili slični, ali se preklapaju samo u jednom dijelu njihova značenja. Simbolom ● označena su značenja koja se preklapaju:

baba ž 1. <i>razg.</i> stara žena ● 2. <i>žarg.</i> djevojka, cura 3. <i>pejor.</i> neugodna, zla žena 4. <i>pejor.</i> kukavica (o muškarcu) ●	bàba ž 1.<i>reg.</i> majčina majka ili očeva majka; baka 2.<i>razg.</i> stara žena ● 3.<i>pejor.</i> a. svaka ženska osoba [<i>dečki za jedan, babe za drugi stol</i>] b. ženska osoba s navodno lošim osobinama (ob. u očima muškaraca — duga jezika, ogovara, zanovijeta, dosađuje suprugu itd.) 4.<i>pren. podr.</i> a. kukavica, plašljivac (o muškarcu) b. onaj koji voli brbljati; brbljavac

7. Leksikografske značajke rječnika slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja

Za ovaj rječnik slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja ekscirpirano je 134 parova lažnih prijatelja. Prema vrstama riječi zastupljene su imenice, glagoli i pridjevi. Polazni jezik je slovački, pa su riječi u rječniku poredane slovačkim abecednim redom. Za slovačku stranu rječnika obrada je rađena prema *Slovačko-hrvatskom rječniku* Marije Kursar i Dubravke Sesar, dok je za hrvatsku stranu obrada rađena prema *Hrvatskom jezičnom portalu*. Rječnik je jednojezičan, odnosno namijenjen je hrvatskom čitatelju, te je zato polazni jezik slovački, kako bi se korisnik lakše snašao i pronašao traženi pojam.

Natuknice u rječniku navedene su u kanonskome obliku, imenice u nominativu jednine, glagoli su u infintivu, dok su pridjevi navedeni u određenom obliku, a u hrvatskome su u zagradi navedeni i u neodređenom obliku. Rodovi kod imenica su označeni kraticama za rod – ž, m, s; kod glagola je navedena kategorija vida – *svrš* i *nesvrš*, a kod pridjeva vrsta riječi *prid.* Kod djelomičnih lažnih prijatelja, pored riječi koje su značenjski iste stavljen je simbol ●

8. Rječnik

baba <i>ž</i> 1. <i>razg.</i> stara žena ● 2. <i>žarg.</i> djevojka, cura 3. <i>pejor.</i> neugodna, zla žena 4. <i>pejor.</i> kukavica (o muškarcu) ●	bàba <i>ž</i> 1.<i>reg.</i> majčina majka ili očeva majka; baka 2.<i>razg.</i> stara žena ● 3.<i>pejor.</i> a. svaka ženska osoba [<i>dečki za jedan, babe za drugi stol</i>] b. ženska osoba s navodno lošim osobinama (ob. u očima muškaraca — duga jezika, ogovara, zanovijeta, dosađuje suprugu itd.) 4.<i>pren. podr.</i> a. kukavica, plašljivac (o muškarcu) ● b. onaj koji voli brbljati; brbljavac
bájka <i>ž</i> 1. basna 2. bajka	bâjka <i>ž</i> 1. a. knjiž. kratka poetska priča fantastična sadržaja b. priča o nevjerojatnim doživljajima realnih bića i susretima s nereálnim bićima [<i>kao u bajci</i>] 2. <i>razg.</i> svakojako pretjerana priča o nečemu [<i>pričati bajke</i>]; izmišljotina
balit' <i>nesvrš</i> umotavati, zamotavati, pakirati	bàliti <i>nesvrš</i> 1. curiti iz nosa 2. <i>pren. pejor.</i> cmizdriti [<i>Ne bali!</i>] 3. lučiti bale 4. (što) <i>pren. pejor.</i> govoriti gluposti; lupati, valjati, štrapati [<i>koješta baliti</i>]
balvan <i>m</i> stijena, bovan, veliki kamen	bàlvan <i>m</i> <i>razg.</i> 1. neotesan komad stabla dobiven obaranjem i

	piljenjem; trupac 2.pren. <i>pejor.</i> priglup čovjek; bukvan, glupan
bavit' (sa) <i>nesvrš</i> 1.zabavljati (se), igrati se 2. <i>ekspr.</i> veselo razgovarati	bàviti se <i>nesvrš</i> 1.(čime) posvećivati se čemu, zaokupljati se čime [<i>baviti se djecom; baviti se matematikom; baviti se glupostima</i>]
blaho <i>sr</i> 1. blaženstvo, sreća 2.pren. blago naroda – <i>blaho národa</i> javno blago – <i>verejné blaho</i> duhovno blago – <i>duhovné blaho</i> ●	blágo <i>sr</i> 1.velika vrijednost u novcu, zlatu i dragocjenostima 2.pren. duhovno, kulturno i drugo dobro [<i>on je blago od čovjeka on je izvrstan čovjek, pun dobrih kvaliteta</i>]● 3.stoka, marva
blahý <i>prid</i> <i>knj</i> blažen, sretan	blági (<i>neodređ. blag</i>) <i>prid</i> 1.koji je dobre naravi [<i>blag čovjek; blage naravi; blag pogled; blag izraz lica; blage ruke izdašan, darežljiv; blagi Bože, uzv. izražava a. Čuđenje b. zgražanje</i>]; dobroćudan, mio, ugodan, umjeren 2.koji sadrži malo oštoga ili žestokoga [<i>blaga zima; blag duhan; blag okus</i>] 3.koji je općenito izražen u maloj mjeri svoga osnovnog svojstva [<i>blag uspon; blago zahlađenje</i>]
blud <i>m</i> 1.zabluda 2.hereza	blúd <i>m</i> <i>bibl. jez. knjiž. služb. pejor.</i> spolni odnos shvaćen kao grešan, nedopušten ili razvratan

bolest' ž 1. bol 2. duševna patnja 3. <i>razg.</i> poteškoća, briga, nedostatak [<i>to je naša stará bolest'</i>]	bölest ž 1. <i>pat.</i> poremećaj funkcija organizma, narušenost zdravlja [<i>akutna bolest; kronična bolest; zarazna bolest; duševna bolest</i>]; boljetica, boljka 2. pretjerana strast, manija [<i>bolest čistoće; bolest reda</i>]

brána ž vrata /gradska/, ulaz	brána ž 1. a. pregrada na vodotoku koja zadržava razinu vode na željenoj visini b. nasip kao zaštita od poplave 2. pregrada, prepreka čemu 3. oruđe, alat za poravnavanje uzorane zemlje; drljača

cesta ž 1. put, cesta ● 2. putovanje - svadobná cesta bračno putovanje - šťastnú cestu! sretan put! ■ ist' cestou-necestou činiti što pod svaku cijenu	česta ž 1. javna, uređena prometna površina veće širine za vozila i pješake, obično međumjesna ili izvan mjesta [<i>glavna cesta; autocesta; asfaltirana cesta; seoska cesta; ravna cesta; cesta s mnogo zavoja; dobra (loša) cesta; kružna cesta; sletjeti s ceste; stanje na cestama; naći se na cesti; pomoć na cesti; obilazna cesta; prilazna cesta</i>]● 2. dio te površine isključivo namijenjen vozilima [<i>ne hodaj po cesti; Pazi! Cesta!</i>]

čast' ž dio	čâst ž 1. dostojanstvo koje se zasniva na etičkim načelima, moralni stav koji potiče da se djeluje tako da se stekne poštovanje drugih i sačuva samopoštovanje

	2.opće priznanje; počast, uvažavanje 3.moralni dobitak koji izlazi iz kakva važnijeg čina ili pothvata [<i>raditi za čast</i>]
div <i>m</i> 1.čudo ■ div divúci čudo neviđeno 2.iznenađenje, čuđenje, zapanjenost	div <i>m</i> 1.<i>mit.</i> a. zao duh, kreatura b. ljudsko biće nadnaravne veličine i snage; džin, gigant, gorostas, kolos 2.<i>pren.</i> neobično jak i velik čovjek 3.(<i>mn</i>) <i>astron.</i> zvijezde velikih promjera (10 do 100 puta većih od promjera Sunca) [<i>crveni div; bijeli div</i>]
dvorit' <i>nesvrš</i> udvarati se	dvòriti (koga) <i>nesvrš</i> 1.posluživati (kod stola) 2.pružati dvorbu
frkat' <i>nesvrš</i> 1.štrcati, škropiti 2.frktati /konj/	frkati <i>nesvrš.</i> 1.<i>žarg.</i> praviti koverče; koverčati 2.uvijati što, od čega što ima oblik savitljive površine (list papira), napraviti šuplji valjak, rolu, tubu [<i>frkati cigaretu</i>]
fúkat' <i>nesvrš</i> puhati	fükati (koga, se) <i>nesvrš.</i> <i>žarg. vulg.</i> 1.spolno općiti 2.<i>pren.</i> gnjaviti, dodijavati
hlad <i>m</i> 1. glad 2. nedostatak hrane, bijeda	hlâd <i>m</i> mjesto u sjeni, prostor zaštićen krošnjom ili krovom koji nije izložen izravnom utjecaju sunca [<i>sjesti u hlad; skloniti se u hlad; biti u hladu</i>]; hladovina

hodina <i>ž</i> 1.ura,sat 2.doba, vrijeme	gòdina <i>ž</i> 1.vrijeme za koje Zemlja obiđe Sunce (astronomska godina), vrijeme od 1. siječnja do zaključno 31. prosinca (kalendarska godina) [<i>tekuća godina; iduća godina</i>] 2.vrijeme od dvanaest mjeseci računajući od nekog određenog dana [<i>nismo se vidjeli već dvije godine</i>] 3.uzrast, starost, doba čovjekova života [<i>imati dvadeset godina; biti u najboljim godinama</i>] 4.vrijeme kraće od jedne godine za djelatnosti koje se obavljaju u godišnjim ciklusima [<i>školska godina</i>]

huba <i>ž</i> 1.gljiva 2.spužva 3. <i>razg, ekspr</i> gubica ■ držat' hubu zavezati gubicu, šutjeti	gùba <i>ž</i> <i>pat.</i> zarazna kožna bolest; lepra

chlad <i>m</i> 1.hladnoća, studen 2.nedostatak osjećaja	hlâd <i>m</i> mjesto u sjeni, prostor zaštićen krošnjom ili krovom koji nije izložen izravnom utjecaju sunca [<i>sjesti u hlad; skloniti se u hlad; biti u hladu</i>]; hladovina

chýr <i>m</i> 1.<i>knj</i> vijest 2.glas, slava - ani chýru ani slychu (p)o nikom ni traga ni glasa nema komu	hîr <i>m</i> čin obijesti, nenadani prohtjev, nepredvidiva promjena [<i>hir prirode; prolazni hir</i>]

javit' (sa) nesvrš 1. <i>knj</i> očitovati (se), pokazivati (se) 2. činiti se	jáviti (što, se) svrš 1. usmeno ili pismeno obavijestiti, donijeti vijest, novost, poslati vijest 2. (se) usmeno, pismeno dati glasa od sebe [<i>javiti se dopisnicom; javiti se telefonom</i>] 3. pozdraviti (se), pozdraviti koga [<i>javiti se ljubazno</i>]

kat m krvnik	kàt m 1. dio kuće između poda i stropa, između dviju tavanica; pod 2. vodoravni red ili sloj neke cjeline (npr. odjeće i sl.)

korist' ž plijen, ulov	kòrist ž 1. dobar rezultat kakvog rada ili nastojanja, povoljne posljedice 2. dobar rezultat izražen u novcu ili materijalnim dobrima; dobitak, prihod, zarada

krčit' nesvrš 1. gužvati 2. grčiti, podvijati /noge/ 3. mrštiti /čelo/ 4. slijegati /ramenima/	krčiti (što) nesvrš 1. oslobađati tlo od kamena, makije, šikare itd. da bi se moglo obrađivati 2. <i>pren.</i> uklanjati prepreke [<i>krčiti put</i> biti pionir u čemu]

kriminál m <i>razg</i> zatvor	krimìnāl m <i>prav.</i> izvođenje protuzakonitih i opasnih radnji (prisivajanje imovine, povreda fizičkog integriteta druge osobe i sl.); zločin

krivit' nesvrš iskrivljavati, savijati●	kríviti nesvrš 1. (koga) bacati krivicu na koga, smatrati ga

	krivim za grešku ili nepovoljan splet okolnosti [<i>ja tebe ne krivim (za to)</i>] 2.(što) izvijati [<i>kriviti cijev</i>]•
kroj <i>m</i> 1. nošnja /narodna/ 2.odora	krôj <i>m</i> 1.nacrt, rez onoga što se šije [<i>izvaditi kraj</i>] 2.način kako je oblikovano ono što se šije [<i>staromodan kraj</i>]
lakomost' <i>ž</i> škrtost	lâkomōst <i>ž</i> osobina onoga koji je lakom
lâskat' <i>nesvrš</i> milovati	lâskati (komu) <i>nesvrš</i> 1.pretjerivati u pohvalama 2.govoriti ili hvaliti koga na način koji mu je osobito drag, dodvoravati se, ulizivati se komu
luhár <i>m</i> lažljivac	lûgâr <i>m</i> služba i zanimanje onoga koji čuva šumu; šumar
marit' <i>nesvrš</i> 1.kvariti, upropaštavati, onemogućavati 2.tratiti, gubiti	máriti (koga, za koga, što) <i>nesvrš</i> osjećati naklonost, ljubav, želju, brigu, sklonost itd. [<i>baš on puno mari za mene, iron. nije ga briga, ne haje za mene</i>]; hajati
marit' <i>nesvrš</i> 1.kvariti, upropaštavati, onemogućavati 2.tratiti, gubiti	máriti (koga, za koga, što) <i>nesvrš</i> osjećati naklonost, ljubav, želju, brigu, sklonost itd. [<i>baš on puno mari za mene, iron. nije ga briga, ne haje za mene</i>]; hajati
meč <i>m</i>	měč <i>m</i>

mač	sport izravan susret dvaju suparnika ili dviju momčadi [<i>boksački meč</i>]; borba, utakmica
med' ž bakar	mêd m 1. <i>pčel.</i> sladak gust sok što ga pčele tvore od nektara koji skupljaju na cvjetovima [<i>bagremov med; livadski med; med od maslačka (maslačkov med); šumski med</i>] 2. <i>pren.</i> slast, uroda
milovat' nesvrš voljeti●	mīlovati (koga, što, se) nesvrš 1.nježno prelaziti rukom, gladiti s nježnošću 2. <i>pren. ekspr.</i> nježno postupati [<i>vjetar joj miluje kosu</i>] 3. <i>arh. jez. knjiž.</i> voljeti ●
misa ž 1.zdjela 2.školjka /zahodska/	mīsa ž 1. <i>kršć.</i> središnji i najvažniji čin bogoslužja [<i>mala misa; velika misa; služiti misu</i>] 2. <i>glazb.</i> ordinarij mise, odnosno naziv za one dijelove mise koji se pjevaju
moč m mokraća, urin	môć ž 1.raspolaganje snagom, sposobnošću ili sredstvima potrebnim za obavljanje čega, mogućnost ovladavanja čime [<i>moć rasuđivanja</i>] 2.snaga čega, sposobnost punog djelovanja 3.(nad kim, nad čim) vlast, mogućnost upravljanja
mreža ž	mrêža ž 1.naprava od različitih materijala ispletena na

rešetka	jednaka oka [<i>ribarska mreža; teniska (odbojkaška) mreža</i>] 2.<i>pren.</i> raširen povezan sistem cesta, kanala itd., ukupnost povezanih ustanova i poduzeća [<i>vodovodna mreža; električna mreža</i>] 3.organizacija više izvora podataka ili radnih i informativnih cjelina; sistem, sustav 4.<i>int.</i> a. razg. naziv za Internet b. razg. naziv za web, sustav za prijenos podataka na Internetu c. niz međusobno povezanih računalnih sustava

múka <i>ž</i> brašno	müka <i>ž</i> 1.a. veliko fizičko naprezanje u radu [<i>bez po muke, ni po muke jednostavno, lako</i>]; trud b. fizičke i duševne patnje i tegobe, osjećaj da se podnosi mučenje [<i>biti na mucu, naći se na sto muka biti u neprilici</i>, u teškoj situaciji (ob. kako riješiti neki problem); <i>priznati pod mukama; vidjeti muke</i> namučiti se; <i>baciti (udariti) na muke, pov.</i> mučiti s pomoću sprava za mučenje] 2.<i>meton.</i> ono što je s mukom stečeno, imovina stečena trudom [<i>ova kuća, to je moja muka</i>] 3.osjećaj gađenja, tegobe, ob. u želucu [<i>muka mi je, povraćat ću</i>]; mučnina

mýto <i>sr</i> 1.mitnica ● 2.putarina	míto <i>sr</i> 1.novac ili druga vrsta nagrade koja se daje krijomice, a namijenjena je onome tko je u mogućnosti iskoristiti svoj položaj i nešto odlučiti, učiniti u korist davaoca, ob. mimo

	zakona i etike 2.pov. carina, porez, maltarina koja se plaćala pri uvozu robe ili prijelazu preko određenog teritorija●
nabrat' <i>svrš</i> zagrabit, napuniti, nakupiti	nàbrati (što, se) <i>svrš</i> 1.(što) a. stvoriti nabore; presaviti b. skupiti [nabrati usta; nabrati obrve] 2.(se) dobiti nabore, bore
nákaza <i>ž</i> infekcija, zaraza, epidemija	nákaza <i>ž</i> <i>pejor.</i> vrlo ružna, nagrđena osoba
nápad <i>m</i> zamisao, ideja - dostat' nápad sjetiti se - mat' nápad imati ideju ■ ani nápad! ni govora!	nápad <i>m</i> 1.agresivni čin čiji je cilj uništenje ili povreda fizičkog ili psihičkog integriteta (pojedince, organizacije, države) [napad na državne granice; izložen napadima; pod napadom]; kritika, ofenziva 2.jak kratkotrajan nastup neke tjelesne ili duševne smetnje [napad kašlja; epileptični napad]; napadaj 3.sport a. akcija kojoj je cilj postignuće zgoditka, opr. obrana b. meton. u igrama s loptom igrači čiji je zadatak postizanje zgoditaka [napad je najbolja obrana], opr. obrana
nápoj <i>m</i> napitak, piće	nápoj <i>m</i> 1.hrana za svinje ili goveda; spirine, splachine 2.pren. <i>pejor.</i> vrlo loša hrana
napraviti' <i>svrš</i>	nàpraviti (se) <i>svrš</i>

1.ispraviti 2.popraviti, poboljšati	1.(što) izraditi, stvoriti, sastaviti [<i>napraviti lutku; napraviti napitak</i>] 2.(što) počiniti, uzrokovati [<i>napraviti štetu; napraviti glupost</i>] 3.(se) pretvarati se, praviti se [<i>napraviti se mrtav</i>] 4.(se) <i>razg. eufem.</i> (o djeci) izvršiti veliku nuždu 5.(u raznim vezama riječi) [<i>napraviti svađu (kavgu), razg. zametnuti svađu; (kavgu); napraviti pare (novac) odlično zaraditi, vrlo mnogo steći, obogatiti se; napraviti gužvu izazvati gužvu; napraviti predstavu prirediti predstavu; napraviti ručak prirediti ručak; napraviti vraga loše što učiniti; pokvariti što, proizvesti štetu, uzrokovati kakvo zlo, izazvati komplikacije; napraviti dijete, razg. oploditi ženu i zametnuti plod; dobiti dijete, biti otac; napraviti jelo (kruh, kolač, juhu itd.) pokriva sva posebna značenja koja se odnose na tehniku rada; (skuhati, umijesiti, ispeći itd.)]</i> 6.<i>razg.</i> (u raznim vezama zamjenjuje precizniji glagol koji znači tu radnju [<i>napraviti krevet prostrijeti krevet; napraviti stol prostrijeti stol; napraviti doručak (ručak, večeru) prirediti doručak (ručak, večeru); napraviti čvor vezati čvor; napraviti rezultat (u nekoj sportskoj igri); napraviti poen postići rezultat, poen</i>]

navíjat' <i>nesvrš</i>	navíjati <i>nesvrš</i> 1.(što) napinjati dio naprave ili stroja (ob.

namotavati, omotavati	oprugu) koja će poslije otpuštanjem pokretati tu napravu ili stroj [<i>navijati sat; navijati igračku</i>] 2.(za koga, za što) pružati podršku, zalagati se, potpomagati [<i>navijati za sportski klub; navijati za uvođenje kompjutera u škole</i>]

nepravda <i>ž</i> laž, neistina	nèprāvda <i>ž</i> 1.nedostatak ili nepostojanje pravednosti ili pravde 2.sam čin koji nije pravedan [<i>to je prava nepravda</i>]

nov <i>m</i> mlađak, mladi mjesec	nòv <i>prid</i> 1.koji je tek izrađen, tek nastao, na kojemu se to vidi, koji se tek pojavio itd. [<i>nov novcat pojačano za potpuno nov, neupotrebljavan</i>] 2.drugi, drugačiji nego (ovaj) do sada 3.koji smjenjuje koga ili što 4.koji je uslijedio poslije čega što mu prethodi

objavit' <i>svrš</i> 1.otkriti 2.neočekivano pronaći	objáviti (što) <i>svrš</i> 1.većem broju ljudi ili javnosti priopćiti, oglasiti, proglasiti, obznaniti, učiniti što javnim [<i>objaviti rat</i>] 2.tiskati i sl. [<i>objaviti knjigu</i>]

obraz <i>m</i> 1.slika 2.lik	òbraz <i>m</i> 1.jedna strana čovjekova lica, između nosa i uha 2. <i>pren.</i> čast, poštenje, ponos [<i>osvijetlati obraz; nemati obraza</i>]

odlúčiti' <i>svrš</i> rastaviti, odvojiti	odlúčiti (se) <i>svrš</i> 1.(što) donijeti odluku, donijeti presudu, odrediti konačni ishod čega [<i>odlučivale su minute</i>] 2.(se) opredijeliti se, riješiti se [<i>nije se mogao odlučiti</i>]

odraditi' <i>svrš</i> odvratiti, odbiti, pokolebati	odráditi (što) <i>svrš</i> 1.završiti rad 2.obaviti posao u cjelini 3.zaraditi radom [<i>odraditi zaradu</i>] 4.obaviti posao unaprijed ili unatrag [<i>odraditi subotu (u neki drugi dan)</i>]

odraditi' <i>svrš</i> odvratiti, odbiti, pokolebati	odráditi (što) <i>svrš</i> 1.završiti rad 2.obaviti posao u cjelini 3.zaraditi radom [<i>odraditi zaradu</i>] 4.obaviti posao unaprijed ili unatrag [<i>odraditi subotu (u neki drugi dan)</i>]

ohlas <i>m</i> 1.odjek 2.odaziv	òglās <i>m</i> javna usmena ili pismena obavijest namijenjena informiranju većeg broja ljudi [<i>novinski oglas; oglas o kupnji; oglas o prodaji; dati oglas</i>]

ohrnúť <i>svrš</i> 1.zasuti 2.zavrnuti, zasukati	ogrnuti (što, se) <i>svrš</i> 1.prebaciti što preko tijela radi zaštite od hladnoće, vjetra (npr. pokrivač) 2.odjeću prebaciti preko oba ramena tako da se rukavi ne navlače, (npr. kaput, pelerinu)

opovrhnut' <i>svrš</i> prezreti	opòvrgnuti (opòvrći) <i>svrš</i> (o)poreći, osporiti, pobiti

opustit' <i>svrš</i> napustiti, ostaviti	opùstiti (se) <i>svrš</i> 1.(što) a. pustiti da slobodno visi, pustiti da se izvjesi [<i>opustiti ruke</i>] b. činiti što da popusti napetost ili zategnutost, učiniti obratno od ukočiti, zategnuti, nategnuti [<i>opustiti atmosferu vicom; opustiti tijelo</i>] 2.(se) osloboditi se napetosti, postati ležeran

organ <i>m</i> 1.orgulje	òrgān <i>m</i> 1. <i>anat.</i> a. dio organizma s funkcijom po kojoj se ob. imenuju [<i>dišni organi; govorni organi</i>] b. ljudski glas, ukupnost odlika u snazi, boji itd. [<i>lijep organ; snažan organ</i>] c. razg. muški spolni organ 2.a. ustanova koja ima zadatke na planu javnog, društvenog ili političkog života b. (<i>mn</i>) predstavnici takve ustanove [<i>organi reda policajci</i>] 3.list, glasilo neke stranke, udruženja i sl.

osveta <i>ž</i> prosvjeta	òsveta <i>ž</i> postupak kojim se pokušava uzvratiti nanesena bol, uvreda, gubitak [<i>kao osveta za; iz osvete; izvršiti osvetu nad</i>]

palác <i>m</i> palača	pàlac <i>m</i> 1. <i>anat.</i> najkraći, najsnažniji i najdeblji prst na ruci, najkrupniji prst na nozi [<i>ručni palac; nožni palac</i>]

	2.pov. mjera za dužinu (2,634 cm)
pas <i>m</i> putovnica, pasoš	pàs <i>m</i> 1.zool. a. domaća životinja <i>Canis canis</i> , <i>Canis familiaris</i> [<i>lovački pas</i> ; <i>ovčarski pas</i> ; <i>pas lotalica</i> ; <i>policijski pas</i>]; ćuko b. (u raznim usporedbama) [<i>žedan kao pas</i> , <i>ljut kao pas</i> , <i>umoran kao pas</i> , <i>lažljiv kao pas</i> jako <i>žedan</i> itd.] 2.astron. ime zvijezde [<i>Mali pas</i> ; <i>Veliki pas</i>]
početný <i>prid</i> brojan	pòčetnī <i>prid</i> koji se odnosi na početak; prvi [<i>početni udarac</i>]
popis <i>m</i> opis	pòpis <i>m</i> 1.evidentiranje radi utvrđivanja količine i drugih značajki [<i>popis imovine</i>]; popisivanje 2. <i>meton.</i> papir s podacima popisivanja; lista
popraviti' <i>svrš</i> 1.smaknuti, pogubiti 2.popraviti, poravnati●	pòpraviti <i>svrš</i> 1.(koga, što) ukloniti kvar, neispravnost ili nepotpunost; izvršiti popravak; učiniti ispravnim ili boljim [<i>popraviti bicikl</i> ; <i>popraviti tekst</i>]; opraviti, opr. pokvariti ● 2.(se) a. postati bolji oslobodivši se nedostataka, loših osobina i sl. b. oporaviti se, ojačati poslije iscrpljenosti ili bolesti, udebljati se
posúdit' <i>svrš</i> prosuditi, ocijeniti	posúditī (što) <i>svrš</i> 1. <i>term.</i> dati ili uzeti na neko vrijeme predmet

	uz obvezu vraćanja 2.razg. pozajmiti
práčka <i>ž</i> 1.pralja 2.perilica	pràčka <i>ž</i> jednostavna naprava od rašlji i drška te gumene trake koja zatezanjem i naglim puštanjem gume izbacuje predmet pridržavan gumom [<i>ja sam jutarnji čovjek, iz kreveta ustajem kò iz pračke, ne izležavam se</i>]
prah <i>m</i> prag	prâh <i>m</i> 1.najsitnije čestice nastale drobljenjem ili mrvljenjem čega krutog [<i>šećer u prahu</i>] 2.pren. retor. jez. knjiž. posmrtni ostaci, pepeo pokojnika [<i>mir prahu njegovu!</i> formula pri opraštanju s pokojnikom]
pravda <i>ž</i> istina - mat' pravdu biti u pravu ■ pravda pravduca živa (živcata) istina	prâvda <i>ž</i> zakonom i običajima utemeljeno stanje u kojem svatko čuva ili dobiva materijalna i duhovna dobra bez štete po drugoga; pravednost, pravica (1) [<i>tražiti pravdu; boriti se za pravdu</i>]
prebit' (sa) <i>svrš</i> probiti (se)	prèbiti (koga, što) <i>svrš</i> 1.jako istući [<i>prebiti kò vola</i>]; premlatiti 2.slomiti nadvoje [<i>prebiti motku</i>] 3.poravnati, izmiriti financijskom i sl. operacijom [<i>prebiti dugove</i>]
prebrodit' (sa) <i>svrš</i> pregaziti /rijeku/●	prebròditi (što) <i>svrš</i> 1.a. prijeći gazeći preko vode; pregaziti b.

	prijeći vodu ploveći; preploviti● 2.pren. savladati, podnijeti, izdržati (bolest, teškoće i sl.) [<i>prebroditi rastavu</i>]
predat' <i>svrš</i> prodati	prèdati <i>svrš</i> 1.(koga, što, komu) a. dati na određeno mjesto [<i>predati pismo; predati pošiljku na poštu</i>] b. dati onome komu je namijenjeno; uručiti, dostaviti [<i>predati pismo adresatu; predati cvijeće</i>] 2.(se) a. izvršiti predaju (3) b. odustati (od nastojanja, životne borbe i sl.) 3.(se čemu) prepustiti se [<i>predati se užicima</i>]
predložiti' <i>svrš</i> 1.izložiti, podastrijeti 2.podnijeti /molbu i sl./ 3.iznijeti, staviti	predlòžiti (što, komu, koga) <i>svrš</i> 1.(što, komu) usmeno ili pismeno dati prijedlog; dati ideju što da se radi [<i>predložio sam mu kupovinu auta</i>] 2.(koga) dati prijedlog da tko bude izabran za funkciju, nagradu itd.
predstava ž 1.predodžba ● 2.pomisao	prèdštava ž 1.prikazivanje, izvedba scenskog djela [<i>predstava Hamleta u selu Mrduša Donja</i>] 2.pren. prizor iz svakodnevice (svađa, radost itd.) popraćen pretjeranostima u gestama i riječima [<i>Ne pravi predstavu!</i>] 3.predodžba [<i>predstava o raju i paklu</i>] ●
prerušiti' <i>svrš</i> prekinuti	prèrušiti (se u što, u koga) <i>svrš</i> obući se u drugu odjeću s namjerom da se zametne identitet, da se ostane neprepoznat [<i>prerušiti se u popa</i>]

príhovor <i>m</i> 1.govor /javni/ 2.zauzimanje, intervencija	prìgovōr <i>m</i> 1.izraženo nezadovoljstvo zbog čijeg postupka ili greške; zamjerka, prijekor [<i>uputiti prigovor</i>] 2.<i>pravn.</i> sredstvo kao pravo obrane u sudskom postupku kojim se osporava tužbeni zahtjev
príchod <i>m</i> 1.dolazak 2.početak 3.prilaz	príhod <i>m</i> 1.novac ili drugačija materijalna vrijednost stečena radom, rentom itd., u jednom razdoblju; primitak, <i>opr.</i> rashod, izdatak 2.<i>ekon.</i> bruto priljev novca koji proizlazi iz redovitog poslovanja
prijat' <i>svrš</i> 1.primiti, prihvatiti 2.dobiti	prijati (Ø, komu, čemu) <i>nesvrš.</i> 1.odgovarati okusu [<i>prija mi ručak</i>] 2.bitu prijatan, ugodan [<i>prija mi razgovor</i>]; goditi
príkaz <i>m</i> nalog, naredba, zapovijed	príkaz <i>m</i> 1.prikazivanje, predstavljanje čega tekstom (usmeno/pismeno), brojčano ili grafički [<i>dati prikaz</i>] 2.kratka kritička ocjena, recenzija kakvog znanstvenog ili umjetničkog djela 3.<i>psih.</i> stvarna slika, reprodukcija u svijesti ranije doživljenog dojma 4.<i>etnol. reg.</i> dar koji svat daruje nevjesti
prikázat' <i>svrš</i> 1.narediti, zapovjediti, naložiti	prikázati <i>svrš</i> 1.(što) a. iznijeti (pismeno ili usmeno), saopćiti, pokazati, predočiti, objasniti, dati

	ocjenu o čemu b. izvesti (kazališnu predstavu), projicirati (film), emitirati (TV emisiju) 2.(koga komu) arh. predstaviti, upoznati s kim 3.(se) a. pričiniti se, učiniti se u snu, u mašti, javiti se kao priviđenje b. učiniti se čim, htjeti ostaviti dojam koga ili čega [<i>prikazati se junakom</i>] c. pojaviti se, pokazati se [<i>prikazati se na danjem svjetlu</i>]
protivit' sa <i>nesvrš</i> 1.protiviti se● 2.gaditi se	protíviti se <i>nesvrš</i> postaviti se u položaj onoga koji se opire, koji je u položaju protivnika, pokazati protivljenje, izraziti neslaganje●
puk <i>m</i> 1.pupoljak 2.pak, pločica /hokej/	pûk <i>m</i> 1.a. obični ljudi, svijet, običan svijet, široki slojevi, narod b. crkv. vjernički narod (populacija) koji zajedno sa svećenstvom čine Crkvu, opr. kler (1a) 2.v. pučanin, pučanstvo (1) 3.<i>pejor.</i> svjetina
rad <i>m</i> 1.red, slijed, niz 2.orden	râd <i>m</i> 1.a. svjesna i svrsishodna djelatnost radi postizanja korisnog učinka za zadovoljenje osobnih ili proizvodnih potreba [<i>fizički rad; umni rad; proizvodni rad</i>] b. skup djelatnosti ili napora potrebnih da se nešto proizvede, da se postigne određeni rezultat 2.obavljanje posla uz naknadu, plaćena djelatnost, aktivnost u okvirima dogovora,

	ugovora, radnog odnosa i vremena; posao 3.a. (<i>ob. mn</i>) djelatnost jednog istraživača ili ekipe b. napisani ili objavljeni rezultati istraživanja [<i>tiskani rad; doktorski rad; diplomski rad</i>] 4.kretanje, djelovanje, koje dovodi do korisnog rezultata [<i>rad stroja; rad organa</i>]; funkcioniranje 5.a. neposredan (kemijski, mehanički i dr.) utjecaj; djelovanje b. promjena oblika djelovanjem vlage, sušenjem itd. [<i>rad materijala</i>] 6.način na koji je oblikovan predmet ili građa; izvedba 7.proizvod rada; djelo, tvorevina 8.<i>fiz.</i> a. mehanička energija što je u danom vremenu proizvodi skup sila b. fizikalna veličina određena umnoškom vrijednosti sile i puta na kojem sila djeluje, jedinica rada joule (J) 9.(<i>mn</i>) značajni pothvat koji zahtijeva velike napore i ulaganja [<i>javni radovi</i>]

radit' <i>nesvrš</i> 1.redati, nizati, svrstavati	ráditi <i>nesvrš</i> 1.(što) a. obavljati posao, sustavno ulagati napore da se postigne neki rezultat b. biti zauzet poslom, biti angažiran na poslu [<i>raditi kao konj (mazga), žarg. teško, mnogo raditi</i>] c. baviti se nekom djelatnošću kao zanimanjem, obavljati neku djelatnost uz naknadu [<i>raditi u školi, tvornici</i>] 2.(oko čega, na čemu) truditi se oko čega, nastojati da što uspije [<i>on radi na našoj</i>

	<i>stvari</i>]; djelovati, činiti, postupati 3.(0) a. biti u stanju aktivnog djelovanja; funkcionirati, obavljati poslovnu aktivnost; poslovati b. <i>lov.</i> tražiti i podizati divljač (o psu) 4.(3. l. <i>jd</i>) (u raznim vezama riječi) u zn. da djeluje riječ uz koji gl. raditi stoji, da se pojavljuju posljedice, da se osjeća prisutnost čega [<i>strah radi zavladao je strah; vrijeme radi dolaze promjene s protjecanjem vremena</i>]; činiti svoje

rázny prid odlučan, odrješit	râznī prid 1.koji se javlja u neodređenom broju, koji se odnosi na više neodređenih predmeta ili pojmova [<i>razni događaji; u raznim prilikama; razne knjige</i>] 2.<i>pejor.</i> koji su skupljeni s raznih strana [<i>razni geniji; razni usrećitelji</i>]; kojekakvi, raznorazni

rez m 1.rez ● 2. kolač	rêz m 1.zarezano mjesto; urez, zarez ● 2.zaraslo mjesto na tijelu gdje je izvršena operacija 3.omjer između duljine i širine; proporcija 4.<i>pren.</i> oštar prekid s čime, dramatična promjena [<i>u politici je napravljen oštar rez</i>]

rok m godina - na budúci rok/o rok dogodine - tohto roku/tento rok ove godine	ròk m 1.a. odredba dodana pravnom poslu kojom se njegov učinak stavlja u ovisnost o protjecanju vremena b. trenutak u kojem nastupa neki

	pravni učinak [<i>rok za žalbu je 15 dana</i>] c. ograničeno, utvrđeno dulje ili kraće vrijeme (razdoblje) u kojem što biva ili u kojem što treba obaviti, izvršiti i sl. [<i>ispitni rok</i>] 2.završni dio tog vremena, određeni dan, sat i sl. kad što dospijeva, kad što treba obaviti, izvršiti i sl.

rub <i>m</i> naličje	rûb <i>m</i> krajnji dio neke površine, ono čime ona završava, što je obrubljuje [<i>pun do ruba; na rubu ponora; rub haljine</i>]; kraj

samica <i>ž</i> ženka	sàmica <i>ž</i> posebna zatvorska ćelija za jednog zatvorenika

sírny <i>prid</i> sumporni	sírni <i>prid</i> koji se odnosi na sir [<i>sirni namaz</i>]

sírový <i>prid</i> sumporni	sìrovi (sirov) <i>prid</i> 1.koji nije (potpuno) kuhan ili pečen [<i>ovo je meso još sirovo</i>]; prijesan (o hrani) 2.koji nije prerađen; neprerađen, nepročišćen, surov 3.<i>pren. pejor.</i> koji ne posjeduje kulturne navike; nekulturan, primitivan, grub, prost (o osobi)

skláňat' (sa) <i>nesvrš</i> naginjati (se), saginjati (se), prigibati (se), spuštati (se)	sklänjati (koga, što, se) <i>nesvrš</i> 1.v. skloniti 2.<i>gram.</i> mijenjati riječ po padežima;

	deklinirati
skupý prid škrt	skûpī (skûp) prid koji ima visoku cijenu, koji stoji mnogo novca
Slovenka ž Slovakinja	Slòvënka ž stanovnik ili državljanin Slovenije
smútit⁹ nesvrš tugovati, čeznuti, ginuti	smútitⁱ svrš 1.(što) izraditi muteći [<i>smutiti smjesu za kolač</i>] 2.(koga) <i>pren.</i> pomutiti, uzbuniti 3.(se) a. zbuniti se b. postati mutan; zamutiti se 4.(što) razg. spretnim postupkom nešto dobiti što nije bilo sigurno ili zasluženno [<i>smutiti novac; smutiti dopust</i>]; izvući, izmuvati, iskamčiti
snaha ž trud, težnja, nastojanje	snàha ž 1.sinovljeva (i unukova) žena 2.bratova žena; nevjesta, šogorica
sok m suparnik, rival	sòk m 1.tekućina s hranjivim sastojcima u porama tkiva 2.a. tekućina iscijeđena iz voćnih plodova i biljaka kao napitak [<i>voćni sok</i>] b. tekućina koju meso ispušta pri termičkoj obradi 3.a. tekućine u čovjekovu tijelu (krv, limfa itd.) b. ob. u: [<i>životni sokovi</i>]

správa ž 1.vijest, glas, obavijest, poruka 2.uprava, upravljanje	spràva ž predmet namijenjen da se pomoću njega obavlja kakva radnja [<i>gimnastička sprava</i>]
stan m 1.šator 2.stožer	stân m 1.prostor namijenjen stanovanju [<i>primiti na stan (koga) primiti ga u stan na stalno boravljenje, stanovanje</i>] 2.<i>etnol.</i> stočarsko naselje s kolibama i torovima za vrijeme ljetne ispaše 3.razboj za tkanje [<i>tkalački stan</i>]
starost' ž 1.briga 2.skrb ■ robit' si starost' brinuti se	stärōst ž 1.staračko doba, kasne godine života, treća dob [<i>pod starost u odmakloj dobi</i>], <i>opr.</i> mladost 2.<i>meton.</i> ono što je svojstveno tom dobu, osobine starih ljudi
stav m 1.stanje 2.položaj 3.stalež 4.tkalački stan	stäv m 1.položaj tijela [<i>stojeći stav; sjedeći stav; ležeći stav</i>] 2.odnos prema komu ili prema čemu [<i>pozitivan/negativan stav; singularni stav; univerzalni stav; partikularni stav</i>] 3.načelo kojeg se netko drži; uvjerenje, mišljenje [<i>zauzeti stav</i>]
stávka ž 1.oklada 2.ulog	stâvka ž 1.odlomak 2.odjeljak u knjigovodstvu
stoka ž	stöka ž zb.

kanal, kanalizacija	1.a. domaće životinje; blago, marva b. (<i>jd</i>) grlo stoke 2.⟨D L -i⟩ <i>pren. pejor.</i> a. grub, neodgojen čovjek b. ljudi bez svijesti, rulja, ljudska masa kao gomila nezrelih pojedinaca, manipulaciji podložna masa, glupo biračko tijelo itd.
strast' ž <i>knj</i> patnja, bol, muka	strâst ž 1.a. <i>psih.</i> vrlo snažan doživljaj čuvstvenog; neodoljiv nagon, požuda b. velik entuzijizam za što [<i>strast za nogometom</i>] 2.trajna sklonost prema lijepom i uzvišenom [<i>pisati sa strašću</i>] 3.a. neodoljiva, goruća ljubav b. snažan libido [<i>obuzdati strasti</i>]
strava ž hrana, prehrana	stráva ž 1.veliki strah; užas, groza 2.<i>meton.</i> (ono) što izaziva užas 3.<i>pren.</i> nešto vrlo loše, očajno [<i>strava od predstave</i>]
sud m bačva	sûd m 1.mišljenje o kome ili o čemu; ocjena 2.a. <i>pravn.</i> državni organ koji vrši jurisdikciju [<i>istražni sud; drugostupanjski sud</i>] b. <i>meton.</i> zgrada u kojoj se nalazi i u kojoj zasjeda takva ustanova [<i>općinski sud; okružni sud; vojni sud</i>] 3.općenito čovjek ili više ljudi koji sude [<i>sud zasjeda</i>]

šípka ž 1.šipak, šipurak 2.strelica	šípka ž 1.drvena, metalna i sl. palica 2.predmet u obliku palice 3.izduženi odljevak
štekati' nesvrš lajati	štèkati nesvrš <i>reg.</i> 1.(što) uključivati struju, uspostavljati električni kontakt 2.(θ) prekidati se, ne raditi dobro, zakazivati [šteka mi srce; šteka mi auto]
túžba ž čežnja, težnja, želja	tùžba ž 1.<i>prav.</i> čin ovlaštene ili oštećene osobe kojim ona pred sudom pokreće određeni postupak o nekom predmetu i radi zaštite zakonitosti ili svoga prava 2.izražavanje nezadovoljstva kao sredstvo zaštite zakonitosti ili svoga prava 3.izražavanje nezadovoljstva, neraspoloženja; tugovanje, žalba, negodovanje, jadikovanje
tvár ž lice, obraz	tvâr ž 1.materija, građa, ono od čega se što sastoji [kruta tvar; tekuća tvar]; supstancija 2.<i>fil.</i> objektivna stvarnost neovisna o ljudskoj svijesti
únos m otmica	únos m unošenje, usp. unositi [unos podataka]
úprava ž 1.uređivanje, dotjerivanje	ùprava ž 1.mjesto s kojeg se upravlja poduzećem

2.uređenje, obrada 3.oprema	[<i>predsjednik uprave; članovi uprave</i>]; direkcija 2.grana državne djelatnosti koja se brine za neposredno ostvarivanje zakona i drugih propisa [<i>gradska uprava; lokalna uprava; policijska uprava; porezna uprava; prisilna uprava</i>]

usporit' <i>svrš</i> uštedjeti	uspòriti <i>svrš</i> smanjiti brzinu

úžas <i>m</i> zapanjenost, čuđenje, divljenje	ùžās <i>m</i> grozota, strahota

úžina <i>ž</i> tjesnac	ùžina <i>ž</i> sporedni, manji obrok, međuobrok

uživat' <i>nesvrš</i> 1.uzimati, piti /lijek/ 2.služiti se, koristiti se● 3.uživati●	uživati <i>nesvrš</i> 1.(\emptyset , u čemu) a. osjećati zadovoljstvo, ugodu, udobnost, užitak [<i>uživati u dobroj hrani</i>] b. živjeti zadovoljno, bezbrižno [<i>uživati život</i>]● 2.(što) koristiti se čime, imati pravo na što [<i>uživati mirovinu</i>]●

vadit' <i>nesvrš</i> smetati ■ (to) nevadí (to) ne smeta	vàditi <i>nesvrš</i> 1.(što) a. vući iz čega, izvlačiti što iz čega b. grabiti, crpsti što iz dubine c. iskopavati (rudu, krumpir itd.) 2.(se) <i>žarg.</i> izgovarati se na što, tražiti razlog za grešku itd.; izvlačiti se 3. <i>žarg.</i> (što, se) iskupiti se na neki način i opošteniti [<i>nakon katastrofalne predsezona, vadi nas dobra posezona</i>]

val <i>m</i> bedem, nasip	vâl <i>m</i> 1.nabor na površini tekućine, najčešće mora, uzrokovan vjetrom ili gibanjem nekog objekta 2.<i>fiz.</i> periodični poremećaj u nekoj tvari ili u prostoru; karakteristike vala su smjer širenje, brzina širenja, amplituda itd., može biti transverzalan (npr. elektromagnetski val) i longitudinalan (npr. zvučni val), neki valovi mogu biti i jednog i drugog tipa (npr. seizmički val) [<i>svjetlosni val; radioval; elektromagnetni val; gravitacijski val</i>] 3.<i>pren.</i> nailaženje, jačanje ili naglo širenje a. nekog događanja [<i>val poskupljenja; turistički val</i>] b. prirodnog fenomena [<i>hladni val</i>]
varit' <i>nesvrš</i> kuhati●	váriti (što) <i>nesvrš</i> 1.kuhati, podvrgavati postupku kuhanja (o hrani)● 2.probavljati hranu u želucu 3.spajati metalne (plastične itd.) dijelove s pomoću plamena koji razvija visoku temperaturu; zavarivati
vodič <i>m</i> 1.voditelj 2.vozač, šofer 3.vodič /struje/●	vòdič <i>m</i> 1.onaj koji pokazuje put i omogućuje snalaženje u nepoznatu kraju; vodac 2.stručnjak koji pokazuje i objašnjava znamenitosti i umjetnička djela [<i>muzejski vodič; turistički vodič</i>] 3.knjiga koja sadržava upute i podatke, te služi za snalaženje (u gradu, muzeju itd.)

	4.tvar koja prenosi struju i toplinu; konduktor●
vrah <i>m</i> ubojica	vrâg <i>m</i> 1. <i>rel. mit.</i> simbolično biće kao oličenje zla; đavao, napasnik, pali anđeo, sotona 2. <i>zast. knjiš.</i> neprijatelj 3. <i>razg.</i> nestašno, nemirno dijete, nemirna osoba [<i>ne da mu vrag mira</i> uvijek nešto poduzima, kopka]; vragolan 4.(u raznim kontekstima), v. đavao
výr <i>m zool</i> sova buljina	vîr <i>m</i> 1. <i>ekspr.</i> izvor, vrelo 2.nemirno mjesto na vodi gdje se voda okreće u struji ili drugačije izazvanim vrtloženjem; vrtlog
zabit' <i>svrš</i> 1.ubiti, usmrtiti 2.zabiti●	zàbiti (što) <i>svrš</i> 1.a. udarcem ili udarcima učiniti da što uđe jedno u drugo [<i>zabiti čavao čekićem</i>]; ukucati b. postići [<i>zabiti gol</i>]● 2. <i>pren. eksp.</i> a. staviti, ugurati, zagnjuriti [<i>zabiti glavu u pijesak</i>]; stjerati b. skloniti, uvući
záhrada <i>ž</i> vrt	zâgrada <i>ž</i> 1.pravopisni znak koji pokazuje da dio teksta koji se u njemu nalazi sadrži objašnjenje dijela rečenice ili teksta 2.grafički znak kojim se označuje cjelovit izraz [<i>obla zagrada</i> (); <i>uglata zagrada</i> []; <i>vitičasta zagrada</i> { }; <i>izlomljena zagrada</i> ◇]

záchvat <i>m</i> napadaj, napad	záhvat <i>m</i> 1.pokret kojim se što zahvaća [<i>jak/slab zahvat; zahvat odozgo/odozdo</i>] 2.a. <i>sport</i> način na koji se (ob. suparnika) uhvati rukom b. <i>med.</i> intervencija na tijelu; operacija

zámka <i>ž</i> brava, ključanica, katanac	zâmká <i>ž</i> 1.a. naprava u obliku omče ili petlje namještena za hvatanje divljači [<i>postaviti zamku</i>] b. omča, petlja (u dječjoj igri) 2.<i>pren.</i> lukavstvo kojim se nekoga vara ili dovodi u nepovoljan položaj; mamac, klopka, prijevara [<i>pasti u zamku</i> biti prevaren, doći u neugodan položaj, morati raditi ono što drugi želi]

zamračit' <i>sa svrš</i> 1.naoblačiti se 2.smrknuti se, namrgoditi se	zamráčiti (\emptyset, što) <i>svrš</i> učiniti da bude mrak, zastrti izvore svjetla

zaradit' <i>svrš</i> svrstati, uvrstiti, uključiti	zaráđiti (se) <i>svrš</i> 1.(što) a. ostvariti zaradu b. <i>pren.</i> zaslužiti svojim postupcima 2.(što) <i>razg.</i> uhvatiti, dobiti, steći [<i>zaraditi batine; zaraditi bolest</i>] 3.(se) unijeti se u posao, udubiti se u posao (i ne primijetiti kako vrijeme prolazi i sl.)

zarazit' <i>svrš</i> 1.zabiti, zabosti, gurnuti 2.zaustaviti, prekinuti	zaráziti (se) <i>svrš</i> 1.(koga, što) a. prenijeti u čiji organizam uzročnike zarazne bolesti, prenijeti zarazu b.

3.zaprepastiti	<i>pren. pejor. fam.</i> (prema kontekstu) utjecati primjerom, idejama i sl. 2.(se) a. dobiti zarazu b. <i>pren.</i> usvojiti što od drugoga
zaručit' (sa) <i>svrš</i> zajamčiti, garantirati	zarúčiti (se, koga) <i>svrš</i> 1.(koga) dati prsten djevojci kao znak da je isprošena 2.(se) vezati se riječju (o budućem mladoženji i mladenki); vjeriti se
zlatník <i>m</i> zlatar	zlâtník <i>m</i> zlatan novac, novac izrađen od legure zlata
zrak <i>m</i> 1.vid 2.pogled	zrâk <i>m</i> 1. <i>meteor.</i> smjesa plinova od koje se sastoji plinovit omotač Zemlje (otprilike 78% dušika, 21% kisika i dr.) 2. <i>meton.</i> a. slobodan, otvoren prostor [<i>idemo na zrak</i>]; priroda b. slobodan prostor iznad tla [<i>odletjeti u zrak</i>]
zúrit' <i>nesvrš</i> bjesniti, bjesnjeti, ludovati, mahnitati	zúriti (Ø, u što, u koga) <i>nesvrš</i> <i>pejor.</i> gledati napadno u što; uporno, netremice gledati u što (nepriстойно, besmisleno itd.)
živica <i>ž</i> smola	živica <i>ž</i> živa ograda od šiblja, grmlja ili trnja; živičnjak
župa <i>ž</i> županija	žúpa <i>ž</i> 1. <i>pov.</i> teritorijalna i administrativna jedinica

	kojoj je na čelu župan 2. <i>crkv.</i> najmanja administrativna jedinica Katoličke crkve
župan <i>m</i> kućni ogrtač	žùpan <i>m</i> 1. <i>pov.</i> a. onaj koji je na čelu župe, poglavar plemenske države b. seoski glavar; knez 2.onaj koji je na čelu županije (3)

9. Zaključak

Cilj rada bio je prikazati problematiku lažnih prijatelja i izraditi priručni rječnik slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja

U teorijskom dijelu razrađena je problematika terminologije lažnih prijatelja, odnosno problematika usuglašavanja oko jednog zajedničkog naziva, s obzirom da svaki autor ima svoju analizu i obrazloženje oko termina koji koristi za tu pojavu. Opisana je tipologija lažnih prijatelja, njena problematika oko usuglašavanja kao i kod terminologije, zbog toga što svaki autor ima svoju viziju i ideju kako leksikografski najidealnije obraditi korpus i prirediti rječnik. Analizirana je leksikografska obrada rječnika koji uključuje hrvatski jezik kao jedan od polaznih jezika. Nakon sakupljenog korpusa iz jednojezičnih i dvojezičnih rječnika hrvatskoga i slovačkoga jezika, odrađena je analiza prema izraznome kriteriju i analiza prema sadržajnom kriteriju. Analiza prema izraznom kriteriju sadrži grafijsku, fonološku i morfološku obradu, odnosno odrađene su analize slovačkoga i hrvatskoga i njihovih grafijskih, fonoloških i morfoloških karakteristika, usporedba sličnosti i različitosti. Prema sadržajnom kriteriju odrađena je analiza djelomičnih i potpunih lažnih prijatelja.

Za rječnik je ekskirpirano ukupno 134 parova lažnih prijatelja iz *Slovačko-hrvatskoga rječnika* D. Sesar i M. Kursar i *Hrvatskog jezičnog portala*, za izradu korpusa odabrali smo punoznačne riječi, odnosno, imenice, glagole i pridjeve. Najzastupljenije su imenice koje sačinjavaju 62,7 % korpusa, zatim glagoli sa 32,9 % korpusa i pridjevi s 4,5 % korpusa. Nakon odrađene analize prema sadržajnom kriteriju utvrđeno je 15 parova djelomičnih lažnih prijatelja i 119 potpunih lažnih prijatelja, djelomični sačinjavaju 11,2 %, a potpuni 88,1% korpusa rječnika.

Svrha ovog rada bio je izrada malog praktičnog jednojezičnog rječnika slovačko-hrvatskih lažnih prijatelja namijenjen hrvatskom govorniku koji se u nekom trenutku našao u slovačkom jezičnom okruženju, a ima slabo ili nikakvo predznanje slovačkoga jezika, i rječnik bi mu mogao pomoći kao priručnik u takvoj situaciji.

10. Literatura

1. Antunović, Goranka (1996) *Anglicizmi i prevođenje: bez konzultinga nema happy enda*, Suvremena lingvistika: 41/42, 1–9
2. Babić, Stjepan, Dalibor Brozović, Ivo Škarić, Stjepko Težak (2007) *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, Nakladni zavod Globus, Zagreb
3. Barić, Eugenija, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika (1995) *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb
4. Brdar, Mario, Rita Brdar Szabó (1995) *Leksička semantika i teorija prevođenja: slučaj lažnih i pravih prijatelja*, Prevođenje: suvremena strujanja i tendencije, Zagreb
5. Brdar, Mario (1992) *Lažni prijatelji i teorija jezičnih dodira*, Strani jezik u dodiru s materinskim jezikom, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 219-223
6. Broz, Vlatko (2008) *Diachronic Investigations of False Friends*, Suvremena lingvistika, 66, 199-222
7. Bunčić, Daniel (1999) *Falsche Freunde des Slavisten*. Internetprojekt: https://en.wikibooks.org/wiki/False_Friends_of_the_Slavist Datum posjeta: 04.02.2023.
8. Grčević, Martina (2014) *Hrvatsko-slovačka međujezična homonimija*, Zbornik radova šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa, Vukovar i Vinkovci
8. Grčević, Martina (2020) *Lažni prijatelji - Falošní priatelia*, FF-Press, Zagreb

9. Grčević, Martina (2013) *Slova i glasovi u slovačkom i hrvatskom književnom jeziku*, Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim III., ur. Dubravka Sesar, 11–24, FF press, Zagreb
10. Grčević Martina (2019) *O leksikografskoj obradi hrvatsko-slovačkih lažnih prijatelja*, Komparativnoslavističke lingvokulturalne teme / Pintarić, Neda ; Čagalj, Ivana ; Vidović Bolt, Ivana (ur.). Zagreb: Srednja Europa, 103-112
11. Grčević, Martina (2021) *Jazyková koncepcia slovníkov medzijazykových homonym – na základe materiálu zo slovanských jazykov*, Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie pri príležitosti 30. výročia odboru slovenská filológia na Univerzite sv. Klimenta Ochridského v Sofii, 93-102, Sofia
12. Horáková, Radmila (2003) *Interlingválne homonymá ako lexikografický problém*, Slavica Slovaca, Ročník 38, Bratislava
13. Ivir, Vladimir (1968) *Serbo-Croat – English false pair types*, Facultas philosophica universitatis studiorum Zagradiensis, Zagreb
14. Ivir, Vladimir (1984) *Teorija i tehnika prevođenja (udžbenik za III i IV razred srednjeg obrazovanja prevodilačke struke)*, Zavod za izdavanje udžbenika u Novom Sadu, Novi Sad
15. Jernej, Josip (1979) *O lažnim parovima*, Bilten zavoda za lingvistiku, Zagreb
16. Kollár, Dezider (1982) *Medzijazyková homonymia*, Studia Academica Slovaca, Prednášky XVIII. Letného seminára slovenského jazyka a kultúry, Alfa, Bratislava
17. Kursar, Marija, Dubravka Sesar (2005) *Slovačko-hrvatski i hrvatsko-slovački praktični rječnik s gramatikom*, Školska knjiga, Zagreb
18. Lewis, Kristian (2002) *Rječnik hrvatskih i slavenskih lažnih prijatelja*, Filologija 38-39, 1-6
19. Lewis, Kristian (2016) *Lažni prijatelji s Rječnikom hrvatsko-ruskih lažnih prijatelja*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

20. Lewis, Kristian (2015) *Sprijeteljite se s lažnim prijateljima*, Hrvatski jezik 2, Zagreb
21. Ljubičić, Maslina (2002) *Hrvatsko-talijanski lažni parovi: Standardni jezik i dijalekt*, Filologija 38-39,19-31
22. Ljubičić, Maslina (2003) *Lažni parovi i etimologija* Filologija 40,79-88
23. Ološtiak Martin, Lucia Gianitsová-Ološtiaková (2010) *Slovenský jazyk*, Fragment, Bratislava
24. Olujić, Ivana, Tomislava Bošnjak Botica (2007) *Rumunjsko-hrvatski lažni parovi*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 33, 305–324
25. Opačić, Nives (1995) *Primjeri homonimije u nekim slavenskim jezicima prema hrvatskom*, Prevođenje: suvremena strujanja i tendencije, Zagreb
26. Popović, Milenko, Rajisa Trostinska (2009) *Još o međujezičnoj homonimiji hrvatsko-ruskoj i hrvatsko-ukrajinskoj*, Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim, ur. Dubravka Sesar, FF-press, Zagreb
27. *Pravidlá slovenského pravopisu* (2000) 3., upravené a doplnené vyd., Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra, SAV, Bratislava
28. Samardžija, Marko (1989) *Homonimi u hrvatskom književnom jeziku*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju 24, 1-71, Zagreb
29. Silić, Josip , Ivo Pranjković (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb
30. Sokolić, Nikolina, Ivana Vidović Bolt (2012) *Pada li Poljaku lišće u listopadu? O hrvatsko- poljskim lažnim prijateljima*, Croaticum - Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika, Zagreb

31. Tafra, Branka (1986) *Razgraničavanje homonimije i polisemije (leksikološki i leksikografski problem)*, Filologija 14, 381–393
32. Tafra, Branka (2005) *Od riječi do rječnika*, Školska knjiga, 226-247
33. Težak, Stjepko, Stjepan Babić (1992) *Gramatika hrvatskoga jezika, priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, Školska knjiga, Zagreb
34. Tušek, Jelena (2011) *Slovensko-hrvatski lažni prijatelji*, Meddisciplinarnost v slovenistici/Interdisciplinarity in slovene studies, ur. Kranjc, Simona, Ljubljana

11. Sažetak

Lažni prijatelji u slovačkom i hrvatskom jeziku

Ovaj rad bavi se *lažnim prijateljima* u slovačkom i hrvatskom jeziku. Riječ je o parovima riječi istog ili sličnog oblika, ali drugog značenja. U teorijskom dijelu obrađena je terminologija i tipologija lažnih prijatelja, leksikografska obrada rječnika, pregled izdanih rječnika lažnih prijatelja kojima je hrvatski jedan od jezika. Odrađena je analiza prema sadržajnom kriteriju, leksemi u rječniku su prevedeni na hrvatski, jer je rječnik jednojezičan. U zasebnom poglavlju opisane su njegove karakteristike.

Hrvatski i slovački jezik imaju bogat korpus lažnih prijatelja, iako su oba jezika slavenska, pripadaju dvjema različitim granama slavenskih jezika, slovački je zapadnoslavenski, hrvatski je južnoslavenski. Zbog toga nastaje „privedna” sličnost između leksema i dolazi do nejasnoća u komunikaciji. Ovaj rječnik bi mogao poslužiti kao temelj za daljnu razradu i proširivanje baze leksema.

Ključne riječi: lažni prijatelji, jednojezičan rječnik, hrvatski jezik, slovački jezik

Súhrn práce

Falošní priatelia v slovenčine a chorvátčine

Toto práca zaoberá sa *falošnými priateľmi* vo slovenčine i chorvátčine. Ide o pary slov, ktorý majú rovnaký alebo podobný tvar, ale iný význam. V teoretickej časti bola spracovaná terminológia, typológia falošných priateľov a lexikografické spracovanie slovníka, recenzia vydaných slovníkov falošných priateľov, pre ktorých je chorvátčina jedným z jazykov. Analýza bola spracovaná podľa obsahových kritérií, lexémy v slovníku boli preložené do chorvátčiny, pretože je slovník jednojazyčný. Jeho charakteristika je popísaná v samostatnej kapitole.

Chorvátsky a slovenský jazyk majú bohatý korpus falošných priateľov, hoci oba jazyky sú slovanské, patria do dvoch rôznych vetiev slovanských jazykov, slovenský je západoslovanský, chorvátsky je juhoslovanský. Vzniká tak „zdanlivá“ podobnosť medzi lexémami a spôsobuje nejednoznačnosť v komunikácii. Tento slovník môže byť základ pre ďalšie spracovanie a rozširovanie bázy lexém.

Kľúčové slová: falošní priatelia, jednojazyčný slovník, chorvátsky jazyk, slovenský jazyk

Abstract

False friends in Slovak and Croatian languages

This paper represents *false friends* in Slovak and Croatian languages. These are pairs of words of the same or similar form, but with a different meaning. Theoretical part of the paper covers terminology and typology of false friends, lexicographic processing of the dictionary, review of published dictionaries of false friends with Croatian as one of the languages. The analysis was done according to the content criterion, lexemes in the dictionary have been translated into Croatian, because the dictionary is monolingual. Its characteristics are described in a separate chapter. Croatian and Slovak have a rich corpus of false friends, even though they're both Slavic languages, they belong to different branches of Slavic languages, Slovak is a West Slavic, Croatian is a South Slavic language. This creates an "apparent" similarity between

lexemes and that creates ambiguity in communication. This dictionary can be used as a basis for further elaboration and expansion of the base of lexemes.

Keywords: false friends, monolingual dictionary, croatian language, slovak language